

Maciej Błotnicki

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

mblotek@wp.pl

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej
„*White Collar Crimes* jako rodzaj karnoprawnego
zamachu na obrót gospodarczy –
analiza dogmatyczna i prawnoporównawcza”,
Lublin, 15 stycznia 2016 r.

W dniu 15 stycznia 2016 r. na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie odbyła się Ogólnopolska Studencko-Doktorancka Konferencja Naukowa „*White Collar Crimes* jako rodzaj karnoprawnego zamachu na obrót gospodarczy – analiza dogmatyczna i prawnoporównawcza”, zorganizowana przez Koło Naukowe Prawa Karnego Porównawczego UMCS. Konferencja składała się z trzech paneli, zakończonych dyskusją, w ramach których 14 prelekcji wygłosili prelegenci z siedmiu ośrodków akademickich z całej Polski. Konferencję otworzył Kierownik Katedry Prawa Karnego i Kryminologii, prof. dr hab. Marek Mozgawa, który powitał zaproszonych gości i prelegentów oraz wyraził nadzieję, że tematy prezentowanych referatów wzbudzą zainteresowanie wśród jej uczestników.

Pierwszy panel rozpoczęło wystąpienie mgr. Michała Toruńskiego (UJ) oraz mgr. Krzysztofa Michalaka (UJ) pt. „Kierunki polityki kryminalnej UE po Traktacie z Lizbony. Analiza wybranych zagadnień związanych z projektowaną instytucją Prokuratury Europejskiej”. W pierwszej części wystąpienia prelegenci położyli nacisk na problem kierunków polityki Unii Europejskiej i zagadnienie europeizacji prawa karnego. W drugiej natomiast zwrócili uwagę na komplikacje związane z ewentualnym funkcjonowaniem Prokuratury Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem idei ścigania przestępstw finansowych skierowanych przeciwko interesom Unii, poszukując jednocześnie akceptowalnej koncepcji alternatywnej.

W referacie pt. „Prawnoporównawcze aspekty korupcji gospodarczej w Estonii i w Polsce” Ernest Szczęch (UR) szczegółowo omówił odmienności w typach

korupcji gospodarczej, odnoszące się do przedmiotu ochrony, znamion kwalifikujących i uprzywilejowujących, a także wskazał na dopuszczalność ponoszenia odpowiedzialności karnej przez osoby prawne. W podsumowaniu pokusił się o odpowiedź na pytanie, czy w perspektywie ustawodawstwa karnego Estonii środki przewidziane w polskim Kodeksie karnym można uznać za skuteczne i proporcjonalne.

Prelekcja Macieja Błotnickiego (UMCS) pt. „Problematyka korupcji w polskim Kodeksie karnym na tle klarownych regulacji japońskich” w pierwszej części była poświęcona wątkom historycznym dotyczącym istoty wpływów europejskich na kształtowanie japońskich ustaw karnych, z wyszczególnieniem inspiracji francuskich i pruskich. Dalsze rozważania autor przeznaczył na analizę wybranych typów korupcyjnych z japońskiego kodeksu karnego, wskazując istotne problemy dotyczące podmiotu przestępstwa i podmiotu bezpośredniego oddziaływania w obu ustawach oraz kryteria dopuszczalności zastosowania kontratywu zwyczajnego w perspektywie powszechnie występującej w Japonii tradycji wręczania prezentów – *Zōtō*. Referat zakończono wskazaniem uwag *de lege lata* i postulatów *de lege ferenda*.

W wystąpieniu pt. „Ściganie przestępczości typu *White Collar* w Polsce i Japonii” Jakub Paclawski (UR) przedstawił specyficzne rozumienie zasady legalizmu w Japonii w kontekście ścigania przestępstw „białych kołnierzyków”, omnipotencję prokuratury w postępowaniu przygotowawczym oraz funkcjonowanie elitarnego zespołu prokuratorów, których zadaniem jest ściganie przestępczości gospodarczej – Tokijskiej Grupy Śledczej. Prelegent zwrócił również uwagę na występującą w krajach azjatyckich koncepcję traktowania prawa jako ozdoby, fasady – *Tatemaie*.

Na zakończenie pierwszego panelu mgr Paulina Grabarz (UŁ) w prelekcji pt. „Zjawisko korupcji w Polsce i Norwegii – zarys charakterystyki prawno-porównawczej” podjęła się wskazania czynników wpływających na skalę zjawiska korupcji w Norwegii, z uwzględnieniem wyników badań, z których wynika, że Norwegia jest najbardziej skorumpowanym krajem wśród państw skandynawskich. Autorka przedstawiła również kontekst społeczno-kulturalny korupcji urzędniczej i odmienności w pojmowaniu zachowań o charakterze korupcyjnym w Polsce i Norwegii.

W dyskusji prof. dr hab. Romuald Kmiecik podzielił się z uczestnikami konferencji swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi ścigania przestępczości „białych kołnierzyków” w perspektywie historycznej, zwracając uwagę, że pojmowanie regulacji normatywnych jako ozdoby nie jest charakterystyczne wyłącznie dla krajów kultury Dalekiego Wschodu.

Drugi panel otworzył referat pt. „Przestępstwo nadużycia zaufania a inne źródła odpowiedzialności osób zarządzających podmiotami gospodarczymi – ana-

liza dogmatyczna i prawnoporównawcza”, wygłoszony przez mgr Aleksandrę Surmę (UW). Autorka swoje rozważania poświęciła analizie typu z art. 296 k.k. w perspektywie uchylonego art. 585 k.s.h., odnosząc się głównie do podmiotu obu przestępstw. Następnie przedstawiła funkcjonującą w Wielkiej Brytanii i Niemczech koncepcję *piercing the corporate veil* (odpowiedzialności przebijającej), pozwalającej na przełamanie sztywnej koncepcji osoby prawnej i przypisanie odpowiedzialności współnikowi spółki lub podmiotowi, który wykorzystał jej osobowość prawną w celu pokrzywdzenia wierzycieli lub wyrządzenia szkody spółce.

W prelekcji pt. „Problematyka oszustwa gospodarczego w ustawodawstwie Polski i Czech” Piotr Bednarczyk (UMCS) dokonał gruntownej analizy art. 297 k.k. w kontekście § 211 i § 212 Kodeksu karnego Republiki Czeskiej, dotyczących odpowiednio oszustwa kredytowego i dotacyjnego. Autor zwrócił uwagę, że oba typy zostały uregulowane w Dziale V czeskiego Kodeksu karnego, odnoszącym się do przestępstw mających na celu zamach na mienie. W konkluzji zawarł również uwagę dotyczącą wątpliwej zasadności wprowadzania tego typu w perspektywie zasady subsydiarności prawa karnego oraz ochrony konstytucyjnie chronionych wartości.

Kolejnym wystąpieniem był referat mgr Agnieszki Gurbiel (UJ) pt. „Aspekt przestępstw ubezpieczeniowych wewnętrznych w odniesieniu do innych uregulowań i nie tylko”, w którym prelegentka przedstawiła problematykę oszustw asekuracyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem znamienia podmiotu zdatnego do ponoszenia odpowiedzialności karnej. Przeanalizowała także regulację niemieckiej i francuskiej ustawy karnej. Ponadto zwróciła uwagę na niekonsekwencję prawodawcy przy konstruowaniu typu z art. 298 k.k. i jego odpowiednika w innych państwach.

Drugi panel zamknęła mgr Małgorzata Żukowska (UMK) wystąpieniem pt. „Karalna niegospodarność w systemie prawa karnego – uwagi prawnoporównawcze na tle analizy znamion przestępstwa z art. 296 polskiego Kodeksu karnego oraz art. 201 rosyjskiego Kodeksu karnego”. Prelekcja polegała na dokładnej analizie czynności sprawczej polegającej bądź na nadużyciu uprawnień, bądź niedopełnieniu obowiązków w perspektywie regulacji rosyjskich. Autorka przedstawiła także znamiona typów zmodyfikowanych i podjęła rozważania co do zupełności polskich regulacji. Ta prelekcja stanowiła dopełnienie tematyki przestępczości menadżerskiej, szeroko omawianej podczas tego panelu.

Ostatni panel rozpoczął mgr Piotr Modzelewski (aplikant adwokacki z Warszawy), który w wystąpieniu pt. „*White collar vs. blue collar* – porównawcza charakterystyka prawnokarnej ochrony praw pracowniczych” dokonał analizy specyficznego rodzaju przestępczości „białych kołnierzyków”, skierowanej przeciwko prawom pracowników. Prelegent zwrócił uwagę, że najczęściej wprowadzane są

do ustaw karnych różnych państw typy przestępstw polegające na najpowszechniejszych i zarazem najbardziej dotkliwych zamachach przeciwko dobrom osób wykonujących pracę zarobkową. Autor odniósł się również – w aspekcie prawno-porównawczym – do uregulowań państw bałkańskich i germańskich.

Dorota Czerwiak (KUL) w prelekcji pt. „Pranie brudnych pieniędzy jako przejaw *white collar crime*. Odpowiedzialność karna pracowników instytucji finansowych – perspektywa brytyjska i polska” poświęciła swoje rozważania głównie analizie podmiotu przestępstwa prania brudnych pieniędzy. Autorka przedstawiła możliwość obostrzenia kary w przypadku przestępnego współdziałania w oparciu o dwa akty prawne: *Proceeds of Crime Act* i *Drug Trafficking Act*. W konkluzji stwierdziła, że to nie szczegółowość regulacji brytyjskich, lecz zapewnienie ich realizacji ma niebagatelny wpływ na skuteczność przeciwdziałania przestępstwom polegającym na praniu brudnych pieniędzy.

Kolejnym wystąpieniem był referat Joanny Szewczak (KUL) pt. „Przestępstwo prania brudnych pieniędzy w regulacjach polskiego i niemieckiego kodeksu karnego”. Prelekcja była poświęcona czynności sprawczej prania brudnych pieniędzy z art. 299 k.k. i 261 StGB. Prelegentka podkreśliła ścisłą współpracę w ściganiu tego typu przestępstwa odpowiednich służb Republiki Niemiec i Luksemburga.

W prelekcji Oliwii Sentysz (UW) pt. „Finansowanie terroryzmu jako przykład *white collar crime* – zagadnienia prawno-porównawcze ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań polskich i francuskich” głównym celem było przedstawienie przykładów *white collar crimes*, których owocem jest dotowanie działalności terrorystycznej, a także wskazanie rozwiązań prawnych mających zapobiegać tego typu czynom. Kluczowym fragmentem była konfrontacja art. 165a k.k. z regulacją art. 421-2-2 francuskiej ustawy karnej, zakończona konkluzją dotyczącą stwierdzenia relacji *lex specialis* i *lex generalis* między omawianymi typami a przestępstwem prania brudnych pieniędzy.

Panel zamknął referat pt. „Dlaczego dla sprawcy korzystniejsze są *white collar crimes* niż tradycyjna kradzież?” autorstwa Kacpra Woni (UMCS), który przedstawił ustawowy wymiar kary przy przestępstwach „białych kołnierzyków” oraz zamachów skierowanych przeciw mieniu w sześciu państwach Europy i w Polsce. Jednoznaczny wniosek, jaki prelegent wyciągnął, był ściśle związany z tematem wystąpienia.

Po wygłoszeniu wszystkich referatów przystąpiono do dyskusji. W jej trakcie podniesiono wiele interesujących wątków, wśród których warto wskazać na problematykę uiszczenia opłaty za czynności adwokackie ze środków pieniężnych pochodzących z przestępstwa prania brudnych pieniędzy w kontekście odpowiedzialności karnej obrońcy. Konferencję podsumował opiekun Koła Naukowego Prawa Karnego Porównawczego UMCS, dr hab. Marek Kulik, który podzięko-

wał prelegentom za trud włożony w przygotowanie referatów, zapraszając jednocześnie do uczestnictwa w kolejnych spotkaniach dotyczących problematyki prawa karnego porównawczego zaplanowanych w roku akademickim 2015/2016 na Wydziale Prawa i Administracji UMCS. Zapowiedziano również publikację monografii pokonferencyjnej obejmującej wszystkie wygłoszone prelekcje.